Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego *Online First*, s. 1-14

DOPUSZCZALNOŚĆ APELACJI OPARTEJ NA NIEDOPUSZCZALNYCH ZARZUTACH Z ART. 447 § 5 KODEKSU POSTĘPOWANIA KARNEGO

ADMISSIBILITY OF AN APPEAL BASED ON INADMISSIBLE ALLEGATIONS OF ARTICLE 447 § 5 OF THE CODE OF CRIMINAL PROCEDURE

Dr Anna Dziergawka

Akademia Kujawsko-Pomorska w Bydgoszczy, Polska
e-mail: a.dziergawka@kpsw.edu.pl; https://orcid.org/0000-0002-5084-088X

Abstrakt

Artykuł porusza problematykę istotnego dla oskarżonego i jednocześnie spornego zagadnienia, czy apelacja od wyroku konsensualnego oparta na niedopuszczalnych zarzutach apelacyjnych wymienionych w art. 447 § 5 k.p.k. jest niedopuszczalna z mocy ustawy. Powyższe stanowisko, stanowiące dominującą linię orzeczniczą, skutkuje odmową przyjęcia apelacji lub pozostawieniem jej bez rozpoznania. Podjęte rozważania prowadzą do konstatacji, że przedmiotowa apelacja jest dopuszczalna oraz umożliwia ocenę zaskarżonego wyroku pod kątem uchybień w zakresie art. 440 k.p.k. oraz art. 439 k.p.k. Prawidłowe stosowanie prawa pozwoli na zachowanie zasady dwuinstancyjności oraz zasady równości, o których mowa w ustawie zasadniczej.

Słowa kluczowe: niedopuszczalne zarzuty apelacyjne, wyrok konsensualny, stosowanie prawa, dwuinstancyjność postępowania, zasada równości

Abstract

The article addresses a problem important to both the defendant and the subject matter: whether an appeal against a consensual judgment based on inadmissible grounds listed in Article 447 § 5 of the Code of Criminal Procedure is inadmissible by law. This view, which represents the dominant line of the case law, results in the appeal being rejected or left unexamined. The discussion concludes that the appeal

ISSN 2719-3128; e-ISSN 2719-7336
https://doi.org/10.32084/bsawp.11259

is admissible and allows an assessment of the contested judgment for deficiencies under Articles 440 and 439 of the Code of Criminal Procedure. Correct application of the law will preserve the principles of two-instance proceedings and equality, as set out in the Polish Constitution.

Keywords: inadmissible appellate claims, consensual judgment, application of law, two-instance proceedings, principle of equality

Wstęp

Istotnym zadaniem nowelizacji Kodeksu postępowania karnego[1] z dnia 27 września 2013 r.[2], która weszła w życie 1 lipca 2015 r., było usprawnienie postępowania karnego. Miało temu służyć z jednej strony szersze wykorzystanie trybów konsensualnych, z drugiej zaś zmiana kształtu postępowania odwoławczego poprzez ograniczenie możliwości wydawania orzeczeń kasatoryjnych przez sąd odwoławczy [Dziergawka i Zgoliński 2016, 207]. Wskazuje się też, że najskuteczniejszą metodą do szybszego kończenia spraw, byłoby połączenie tych dwóch instytucji, poprzez korzystanie przez sąd odwoławczy z trybów konsensualnych, a dopiero w ostateczności uchylenie sprawy do ponownego rozpoznania [Dziergawka 2022b, 458]. Dodatkowo wzmocnieniu trwałości zawartych porozumień poprzez ograniczenie możliwości wnoszenia środków zaskarżenia od wyroków wydanych w trybie konsensualnym ma służyć rozwiązanie przewidziane w art. 447 § 5 k.p.k. Przepis ten ma bowiem zapobiec zaskarżaniu wyroków konsensualnych wbrew zasadzie *pacta sunt servanda*, co wiąże się z zachowaniem lojalności procesowej przez strony postępowania oraz z zapewnieniem trwałości warunków skazania przyjętych przez strony, w tym przez oskarżonego.

Konsensualne ujęcie prawa powoduje zmianę dotychczasowego modelu jego stosowania. Filozofia prawa XX w. wskazuje, że obok koncepcji pozytywistycznej, w myśl której prawo jest instrumentem polityki społecznej, pojawiają się także koncepcje, dla których prawo traktowane jest jako płaszczyzna komunikacji społecznej i jako wytwór tej komunikacji [Duszka-Jakimko i Haczkowska 2013, 76].

---

[1] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego*, Dz. U. z 2026 r., poz. 490 [dalej: k.p.k.].

[2] Ustawa z dnia 27 września 2013 r. *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw*, Dz. U. z 2013 r., poz. 1247.

Wzorcową metodą konsensualnego zakończenia procesu karnego jest skazanie bez rozprawy, „będące wynikiem przekonania, że imperatywny model rozstrzygania sporów zawiązujących się na podstawie prawa karnego nie jest dostatecznie skutecznym środkiem prowadzącym do zmniejszenia coraz bardziej zalegających spraw karnych w sądach i prokuraturach. Chodzi o możliwość przyspieszenia, a co za tym idzie odformalizowania postępowania" [Waltoś 1997, 27]. Klasyczny proces karny, zmierzający do rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności prawnej określonej osoby za konkretny czyn, ustępuje na rzecz postępowania koncyliacyjnego, które stanowi nowy trend w rozwoju tego prawa [Zbrojewska 2002, 15]. Porozumienia kończące proces karny z oskarżenia publicznego stały się zjawiskiem powszechnym oraz odgrywają istotną rolę [Waltoś 2000, 8-9]. Można stwierdzić, że są pewną koniecznością [Szumiło-Kulczycka 2000, 158]. Stanowią one jedną z najczęściej stosowanych form merytorycznego zakończenia postępowania karnego w praktyce orzeczniczej sądów [Waltoś i Hofmański 2013, 639-40]. Rozbudowanie zakresu możliwości skazania bez rozprawy ma zatem nie tylko podtrzymać, ale wręcz wzmocnić tę tendencję [Dąbkiewicz 2016, 97]. Konsensualny charakter procedury wyraża się w swobodnym działaniu podmiotu oraz wzajemnie akceptowalnym porozumieniu. Istotą staje się racjonalna komunikacja, która powinna cechować się otwartością na argumenty drugiej strony, wzajemnym zrozumieniem i szczerością [Dziergawka 2022a, 43].

Tryby konsensualne mają zasadniczy wpływ na prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych oraz mają na celu usprawnienie postępowania. Nie może jednak odbywać się to kosztem zapewnienia gwarancji i uprawnień procesowych stron oraz realizacji podstawowych zasad rzetelnego procesu, w tym dwuinstancyjności postępowania [Dziergawka 2021, 37-43]. W związku z powyższym kwestią zasadniczą staje się zapewnienie możliwości efektywnego zaskarżania orzeczeń wydanych w trybie konsensualnym, co dotyczy także prawidłowego stosowania w praktyce orzeczniczej przepisu art. 447 § 5 k.p.k. Celem przedmiotowego opracowania jest próba odpowiedzi na pytanie, czy apelacja od wyroku konsensualnego oparta na niedopuszczalnych zarzutach apelacyjnych wymienionych w art. 447 § 5 k.p.k., jest niedopuszczalna z mocy ustawy. Przyjęcie niedopuszczalności takiej apelacji, które znajduje odzwierciedlenie w dominującej linii orzeczniczej, skutkuje odmową przyjęcia apelacji

lub pozostawieniem jej bez rozpoznania. W przedmiotowej publikacji zawarto postulat *de lege ferenda*, aby apelacja, w której podniesiono wyłącznie zarzuty wskazane w art. 447 § 5 k.p.k., została uznana za dopuszczalną oraz w konsekwencji umożliwiła kontrolę zaskarżonego wyroku pod kątem uchybień z art. 440 k.p.k. i art. 439 k.p.k.

1. Zaskarżalność wyroków konsensualnych

Mając na uwadze odmienności pomiędzy trybem zwyczajnym a trybami konsensualnymi, można postawić tezę o powstaniu nowego modelu procesu karnego w zakresie trybów konsensualnych. Model ten w znacznym stopniu redefiniuje główne zasady postępowania przed sądem w pierwszej instancji, gdzie oskarżony za cenę ewentualnego złagodzenia kary, jednak w granicach ustawowego zagrożenia, zrzeka się realizacji gwarancji procesowych przysługujących mu z tytułu prawa do obrony oraz domniemania niewinności [Kulesza 2016, 465]. Dodatkowo warto zauważyć, że zgodnie ze zmienioną treścią art. 447 § 5 k.p.k.[3] w wypadku wydania wyroku skazującego na skutek zawartego porozumienia procesowego (w trybach konsensualnych) podstawą apelacji nie mogą być zarzuty określone w art. 438 pkt 3 i 4 k.p.k., a więc dotyczące błędu w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę orzeczenia oraz rażącej niewspółmierności kary lub środka karnego lub też niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego bądź innego środka, związane z treścią zawartego porozumienia. Już na etapie tworzenia prawa w uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, w jaki sposób winien być stosowany przepis art. 447 § 5 k.p.k. Ustawodawca zawarł twierdzenie, że „nie można czynić podstawą apelacji zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych i zarzutu rażącej niewspółmierności kary, które związane są z treścią zawartego przez stronę porozumienia. Apelacja oparta na takich podstawach, jako kontestująca samą istotę porozumienia dobrowolnie zawartego przez stronę, zostanie uznana za niedopuszczalną, z wszystkimi tego procesowymi konsekwencjami”[4].

---

[3] Przepis wszedł w życie od 1 lipca 2015 r. na mocy ustawy z dnia 27 września 2013 r. *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw*, Dz. U. poz. 1247.

[4] Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 27 września 2013 r. *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw*, druk nr 870 Sejmu VII kadencji, s. 96. Wówczas wskazany przepis oznaczony był jako art. 447 § 7 k.p.k.

Także w ugruntowanym orzecznictwie oraz poglądach doktryny wskazuje się, że zaskarżenie wyroku tylko z powołaniem się na podstawy z art. 447 § 5 k.p.k. powoduje, że apelacja jest niedopuszczalna z mocy ustawy (art. 429 § 1 k.p.k.), co powinno skutkować pozostawieniem takiej apelacji bez rozpoznania przez sąd odwoławczy na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. [Świecki 2018, 140-45; Sakowicz 2017, 1037; Grzegorczyk 2014, 1212][5]. Przepis art. 447 § 5 k.p.k. nie może mieć jednak zastosowania w odniesieniu do tych uczestników postępowania, którzy nie byli stroną konsensusu ani nie mogli mieć jakiegokolwiek wpływu na jego treść[6].

Z art. 447 § 5 k.p.k., interpretowanego *a contrario* wynika, że wyrok wydany w trybie konsensualnym może zostać zaskarżony z powodu obrazy przepisów prawa materialnego lub obrazy przepisów postępowania mogących mieć wpływ na treść orzeczenia (art. 438 pkt 1 i 3 k.p.k.), a także w wypadku zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 k.p.k. Przy czym nie budzi wątpliwości, że to nie kwalifikacja zarzutu wskazana przez autora tego środka odwoławczego, a faktyczna treść zarzutu decyduje o zaliczeniu go do określonej kategorii zarzutów[7].

Zasadny jest pogląd, że należy uznać za dopuszczalne zarzuty naruszenia przepisów procesowych w postaci art. 343 k.p.k., art. 343a k.p.k. oraz art. 387 k.p.k., polegające na kwestionowaniu spełnienia przesłanki do wydania wyroku w trybie konsensualnym, mimo że okoliczności przestępstwa lub wina oskarżonego budziły wątpliwości [Gudowski 2019, 186]. Odnotować jednak należy przeciwne zdanie Macieja Fingasa, że powyższe zarzuty stanowią obejście zakazu kwestionowania ustaleń faktycznych i zmuszają sąd odwoławczy do ich kontroli. Dlatego też powinny zostać uznane za niedopuszczalne [Fingas 2017, 604].

Przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie jest wzorowane na funkcjonującym na gruncie Kodeksu karnego skarbowego ograniczeniu co do podstaw

---

[5] Tak np. Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 7 czerwca 2018 r., V KS 12/18, Lex nr 2509727; z dnia 22 stycznia 2020 r., IV KS 58/19, Lex nr 3176596; z dnia 6 grudnia 2021 r., IV KS 61/21, Lex nr 3537274.

[6] Tak Sąd Najwyższy w postanowieniach: z dnia 4 października 2017 r., SDI 68/17, Lex nr 2395405; z dnia 22 stycznia 2020 r., III KK 446/19, Lex nr 3176630.

[7] Tak Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w postanowieniu z dnia 24 maja 2016 r., II AKa 90/16, OSAW 2016, nr 3, poz. 344.

uchylenia lub zmiany wyroku wydanego w trybie zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności (art. 149 § 1 k.k.s.) [Świecki 2019, 23]. Przepis art. 447 § 5 k.p.k., wprowadzający ograniczenie podnoszonych w apelacji zarzutów, zastąpił niekonstytucyjny model, w którym oskarżony, w odniesieniu do wyroków wydanych w trybach konsensualnych, nie korzystał z dobrodziejstwa zakazu *reformationis in peius* [Szewczyk 2017, 81-91]. Zrezygnowano w ten sposób z dopuszczalności orzekania na niekorzyść oskarżonego w sytuacjach określonych w art. 434 § 3 k.p.k. na rzecz nowej regulacji określonej w art. 447 § 5 k.p.k. Pojawia się jednak wątpliwość, czy nie doszło do ograniczenia prawa do zaskarżania orzeczeń, co jest tym bardziej istotne, że liczba wyroków wydanych w trybach konsensualnych jest znaczna i stale rośnie [Klonowski 2015, 50]. Powyższe skutkowałoby w praktyce ograniczeniem konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania oraz pozbawieniem stron prawa do sądu. Z drugiej strony nie można tracić z pola widzenia, że ograniczenia zaskarżania wyroków wydanych w trybie konsensualnym nie stoją w kolizji z prawem krajowym ani ze standardami międzynarodowymi [Wąsek-Wiaderek 2016, 149]. Także w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje się za dopuszczalną procedurę wydania wyroku w trybie konsensualnym, bez możliwości wniesienia środka odwoławczego. Procedura, w której dopuszcza się zrzeczenie się przez stronę prawa do odwołania w sprawach karnych wymaga spełnienia następujących warunków: „układ musiał zostać zaakceptowany przez skarżącego przy pełnej świadomości okoliczności faktycznych sprawy i jej konsekwencji prawnych, oraz w sposób autentycznie dobrowolny, a także treść układu i rzetelność sposobu, w jaki układ został pomiędzy stronami wypracowany, musiałby podlegać wystarczającej kontroli sądowej”[8].

2. Stosowanie art. 447 § 5 k.p.k.

Odnosząc się do kwestii ustalenia konsekwencji podniesienia w apelacji niedopuszczalnych zarzutów wymienionych w art. 447 § 5 k.p.k., wskazać należy na kilka uwarunkowań natury prawnej i faktycznej.

[8] Tak Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 29 kwietnia 2014 r., 9043/05, Natsvlishvili i Togonidze v. Gruzja, HUDOC, Lex nr 1503104.

W pierwszej opcji należy ocenić sytuację, w której niedopuszczalny zarzut, określony w art. 447 § 5 k.p.k., jest jedynym zarzutem podniesionym w apelacji. W takim układzie procesowym, zgodnie z przeważającym poglądem, uznać należałoby apelację za niedopuszczalną z mocy ustawy, co skutkowałoby odmową przyjęcia apelacji w całości na podstawie art. 429 § 1 k.p.k. Wówczas obowiązkiem sądu odwoławczego byłoby pozostawienie apelacji bez rozpoznania na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k.[9]

W drugim badanym przypadku analizie zostanie poddany zakres dotyczący postawienia w apelacji zarzutów zarówno dopuszczalnych, jak i niedopuszczalnych. Ponieważ termin „środek odwoławczy" odnosi się do jego zintegrowanej całości, oznacza to niepodzielność apelacji odnoszoną do przedmiotu procesu lub zaskarżonego rozstrzygnięcia w kwestii incydentalnej. Uznaje się zatem niedopuszczalność rozstrzygnięcia w zakresie części środka odwoławczego, co dotyczy także poszczególnych, w tym przypadku niedopuszczalnych zarzutów. W takiej sytuacji zakres rozpoznania środka odwoławczego dotyczy wyłącznie zarzutów dopuszczalnych, co wynika z treści art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 447 § 5 k.p.k. Dlatego przedmiotową apelację należy oceniać w płaszczyźnie zakresu rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy, a nie w kategoriach jej dopuszczalności. Także w aspekcie praktycznym procedowanie związane z pozostawieniem apelacji w zakresie niedopuszczalnych zarzutów bez rozpoznania wiązałoby się z możliwością złożenia zażalenia i w konsekwencji przedłużeniem postępowania odwoławczego. W przypadku podniesienia w apelacji jednocześnie dopuszczalnych i niedopuszczalnych zarzutów sąd odwoławczy na podstawie art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 447 § 5 k.p.k. podczas rozprawy apelacyjnej powinien wydać postanowienie o rozpoznaniu sprawy w zakresie dotyczącym tylko zarzutów dopuszczalnych[10]. Z powyższego wynika, że procedowanie sądu pozwala na pominięcie niedopuszczalnych zarzutów bez żadnej decyzji procesowej i kontroli odwoławczej w tym zakresie.

---

[9] Tak np. Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 6 grudnia 2021 r., IV KS 61/21, Lex nr 3537274; z dnia 27 kwietnia 2021 r., III KK 59/21, Lex nr 3252196; z dnia 22 stycznia 2020 r., IV KS 58/19, Lex nr 3176596.

[10] Tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 czerwca 2017 r., V KK 480/16, Lex nr 2357440.

Trzecią analizowaną alternatywą jest sytuacja, w której podniesienie w apelacji jedynie niedopuszczalnego zarzutu skutkuje jej rozpoznaniem w zakresie uchybień wskazanych w art. 440 k.p.k., czyli pod kątem rażącej niesprawiedliwości orzeczenia oraz z uwagi na zaistnienie bezwzględnych przyczyn odwoławczych określonych w art. 439 k.p.k. Powyższy stan rzeczy umożliwia rozpoznanie środka zaskarżenia poza granicami zaskarżenia i podniesionymi zarzutami odwoławczymi. Sąd Najwyższy, popadając w sprzeczność, mimo że z jednej strony zaakceptował w takiej sytuacji niedopuszczalność apelacji, z drugiej pozwolił na badanie zaskarżonego w ten sposób wyroku pod kątem art. 440 k.p.k. poza granicami zaskarżenia[11]. Taki sposób procedowania w istocie świadczy o tym, że podniesienie w apelacji wyłącznie niedopuszczalnych zarzutów nie przesądza o jej niedopuszczalności. Przyjmując bowiem, że apelacja oparta wyłącznie na niedopuszczalnych zarzutach z art. 447 § 5 k.p.k. jest niedopuszczalna z mocy ustawy, sąd odwoławczy powinien odmówić jej przyjęcia lub pozostawić ją bez rozpoznania na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. W takim układzie procesowym konsekwentnie uznać trzeba, że skoro apelacja jest niedopuszczalna z mocy ustawy, jej wniesienie oznacza *de facto* brak zaskarżenia wyroku, co nie pozwala na kontrolę takiego orzeczenia w żadnym zakresie.

Biorąc powyższe pod uwagę, zdaniem autorki uzasadniony staje się wniosek, że skoro dopuszczalna jest kontrola zaskarżonego orzeczenia, także w przypadku postawienia w apelacji jedynie niedopuszczalnych zarzutów, nie sposób twierdzić, że taka apelacja jest niedopuszczalna.

Zasadność uznania dopuszczalności omawianej apelacji umacnia także zestawienie treści art. 429 § 1 k.p.k. oraz art. 530 § 2 k.p.k., które prowadzi do wniosku, że ustawodawca nie traktuje oparcia środka zaskarżenia na niedopuszczalnych zarzutach, jako niedopuszczalności środka odwoławczego. Wszakże przepis art. 530 § 2 k.p.k. stanowi, że odmawia się przyjęcia kasacji, jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 120 § 2 k.p.k. lub w art. 429 § 1 k.p.k., albo gdy kasację oparto na innych powodach niż wskazane w art. 523 § 1 k.p.k. Tym samym, jeśli przepis art. 530 § 2 k.p.k. rozróżnia niedopuszczalność środka zaskarżenia (art. 429 § 1 k.p.k.) od oparcia środka zaskarżenia na niedopuszczalnych zarzutach (art.

[11] Tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 lipca 2017 r., IV KK 243/17, Lex nr 2340611.

523 § 1 k.p.k.), prowadzi to do konstatacji, że nie ma podstaw do uznania niedopuszczalności apelacji zawierającej wyłącznie niedopuszczalne zarzuty z uwagi na brak podstawy prawnej do takiego wnioskowania [Gudowski 2019, 190; Klonowski 2018, 140]. Celem znalezienia rozwiązania dla zaistniałych rozbieżności należałoby rozważyć wniosek *de lege ferenda* odnośnie do zmiany treści art. 429 § 1 k.p.k. poprzez dopisanie przesłanki w postaci oparcia środka odwoławczego na zarzucie, którego strona podnosić nie może [Klonowski 2018, 42; Steinborn 2005].

Brak spójności systemowej w zakresie skutków podniesienia w apelacji niedopuszczalnych zarzutów widoczny jest także w zróżnicowaniu pozycji podmiotów nieprofesjonalnych. Zgodnie bowiem z treścią art. 427 § 2 k.p.k. samo sformułowanie zarzutów apelacyjnych jest wymagane tylko wówczas, gdy jest ona wnoszona przez podmioty fachowe. Dlatego apelacja wniesiona przez podmiot nieprofesjonalny, która nie zawiera zarzutów odwoławczych, będzie rozpoznana jako dopuszczalna, nawet jeśli dotyczy tylko niedopuszczalnych zarzutów. Zauważyć zatem można nierówność procesową podmiotów nieprofesjonalnych, albowiem w przypadku postawienia zarzutów odwoławczych, które są niedopuszczalne, apelacja jest niedopuszczalna i nie podlega w ogóle rozpoznaniu, zaś w przypadku niepostawienia tych samych zarzutów, podlega ona rozpoznaniu. Taka niespójność jest nieakceptowalna z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości.

Niekoherencja jest widoczna także w kwestii obowiązku pouczenia o treści art. 447 § 5 k.p.k. Przyjmuje się bowiem w orzecznictwie, że w razie zaniechania pouczenia z uwagi na treść art. 16 § 1 k.p.k., przepis art. 447 § 5 k.p.k. nie ma zastosowania, co skutkuje uznaniem apelacji za dopuszczalną i jej rozpoznaniem[12]. Tymczasem należy mieć na uwadze, że w przypadku niedopuszczalności środka odwoławczego z mocy ustawy orzeczenie jest niezaskarżalne niezależnie od pouczenia sądu, gdyż decydujące są obowiązujące przepisy prawa, w które sąd nie może ingerować. Tym samym brak prawidłowego pouczenia nie może doprowadzić do zmiany niedopuszczalnej z mocy prawa apelacji w dopuszczalną.

---

[12] Tak Sąd Okręgowy w Siedlcach w wyroku z dnia 28 grudnia 2017 r., II Ka 748/17, Lex nr 2423584; Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w wyroku z dnia 29 lipca 2016 r., IV Ka 376/16, Lex nr 2125314.

Wnioski końcowe

Instytucja niedopuszczalności z mocy ustawy środka odwoławczego wiąże się z niezaskarżalnością orzeczenia sądu pierwszej instancji, brakiem interesu prawnego lub brakiem substratu zaskarżenia. Artykuł 429 § 1 k.p.k. stanowiący o niedopuszczalności środka odwoławczego odczytywać należy jako głoszący o niedopuszczalności środka jako takiego, a nie jako wyłączającego możliwość wniesienia środka o danej treści, czyli zawierającego wyłącznie dopuszczalne zarzuty [Klonowski 2017, 139-40]. Niedopuszczalność środka odwoławczego z mocy ustawy ma charakter generalny i abstrakcyjny, co oznacza, że występuje w każdym tożsamym przypadku i w oderwaniu od treści środa odwoławczego. Wypada też zauważyć, że przepis art. 444 § 1 k.p.k. przewiduje możliwość wniesienia apelacji od wyroku sądu pierwszej instancji, co dotyczy także wyroków wydanych w trybie konsensualnym. Wyprowadza się z powyższego wniosek, że w wypadku apelacji zawierającej tylko niedopuszczalne zarzuty odwoławcze, podlega ona rozpoznaniu w zakresie wynikającym z podstaw odwoławczych z art. 438 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., a także co do bezwzględnych przyczyn odwoławczych z art. 439 § 1 k.p.k. [Szczęsny 2018, 218-19][13]. W konsekwencji przedmiotową apelację, uznając co do istoty za dopuszczalną, należy rozpoznać w dopuszczalnym przez prawo zakresie.

Tezę o dopuszczalności apelacji opartej wyłącznie na zarzutach z art. 447 § 5 k.p.k. potwierdza Maciej Klonowski, który wskazuje na konieczność przekazania takiej apelacji do merytorycznego rozpoznania i ewentualnego utrzymania w mocy zaskarżonego wyroku [Klonowski 2018, 42]. Podobnie Marcin Gudowski dochodzi do wniosku, że wykładnia językowa przepisu art. 447 § 1 k.p.k. z całą pewnością nie prowadzi do wniosku o niedopuszczalności apelacji zawierającej wyłącznie niedopuszczalne zarzuty apelacyjne. Autor ten w sposób kompleksowy odnosi się także do racji natury systemowej oraz funkcjonalnej, które przemawiają za dopuszczalnością takiej apelacji [Gudowski 2019, 186-213].

Szukając słusznych wytycznych dla prawidłowej praktyki sądowej, warto podkreślić, że w postępowaniu odwoławczym sąd drugiej

[13] Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 14 kwietnia 2016 r., II AKa 42/16, Lex nr 2062053 dopuszcza ocenę tak zaskarżonego wyroku pod kątem art. 440 k.p.k.

instancji kontroluje wyrok, a nie apelację. Dlatego, inaczej niż w postępowaniu kasacyjnym, sąd odwoławczy utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok, podczas gdy Sąd Najwyższy oddala kasację. Obowiązkiem sądu odwoławczego w przypadku zmiany zaskarżonego wyroku jest zatem utrzymanie go w mocy w pozostałym zakresie, co świadczy o dokonaniu kontroli całego wyroku, niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji, pod kątem zaistnienia bezwzględnych przyczyn odwoławczych z art. 439 § 1 k.p.k. oraz rażącej niesprawiedliwości orzeczenia z art. 440 k.p.k.[14]

Dopuszczając zatem możliwość rozpoznania apelacji zawierającej jedynie niedopuszczalne zarzuty odwoławcze na podstawie art. 440 k.p.k. z zw. z art. 438 k.p.k. oraz w zakresie bezwzględnych przyczyn odwoławczych z art. 439 § 1 k.p.k. [Gudowski 2019, 186; Szczęsny 2018, 218-19], należy dojść do konstatacji, że taka apelacja jest dopuszczalna, albowiem w przeciwnym wypadku nie byłoby podstaw do jakiejkolwiek kontroli niezaskarżonego *de facto* orzeczenia. Niedopuszczalne zarzuty sąd odwoławczy powinien potraktować jako sygnalizację uchybień, które należy wziąć pod uwagę niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów [Gudowski 2019, 196].

Wskazane rozwiązanie stawia jednak pod znakiem zapytania *ratio legis* treści art. 447 § 5 k.p.k. i propozycji ustawodawcy w zakresie jego stosowania. Ostatecznie za wiążącą należy uznać treść przepisów i ich prawidłową wykładnię operatywną, a nie wskazówki ustawodawcy zawarte w uzasadnieniu projektu, stanowiące wykładnię autentyczną. W państwach demokratycznych, zgodnie z zasadą podziału władzy, inne organy stanowią prawo, a inne je stosują. Uznać tym samym trzeba, że wykładnia prawa wchodzi w zakres jego stosowania, co stanowi część dyskrecjonalnej władzy sądowej, a nie w zakres tworzenia prawa przez ustawodawcę [Morawski 2014, 36]. Praktyka stosowania art. 447 § 5 k.p.k., zgodnie z którą sąd uznaje apelację opartą na niedopuszczalnych zarzutach za niedopuszczalną z mocy prawa i pozostawia ją bez rozpoznania, jest prawnie nieuzasadniona i niekorzystna dla oskarżonego, a tym samym prowadzi do rezultatów nieakceptowalnych z punktu widzenia gwarancyjności prawa karnego.

---

[14] Tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 stycznia 2011 r., I KZP 25/10, OSNKW 2011, nr 2, poz. 10.

W związku z powyższym, w aktualnym stanie prawnym, celowa jest zmiana i ujednolicenie dotychczasowej praktyki sądowej, która powinna mieć na uwadze, że istnieją podstawy do uznania apelacji zawierającej jedynie niedopuszczalne zarzuty wskazane w art. 447 § 5 k.p.k. za dopuszczalną. Powyższe umożliwi także rzeczywiste uwzględnienie standardu rzetelnego procesu, opartego na przestrzeganiu gwarancji procesowych stron, w tym konstytucyjnych zasad równości i dwuinstancyjności postępowania, zawartych w art. 32, art. 78 i art. 176 ustawy zasadniczej[15]. Jak słusznie zauważa John Rawls, tylko stosowanie właściwej reguły i poprawna interpretacja przepisów pozwolą na prawidłowe sprawowanie wymiaru sprawiedliwości [Rawls 2013, 345].

PISMIENNICTWO

Bułat, Adam. 2020. „Rozstrzygnięcie sądu odwoławczego po rozpoznaniu apelacji od wyroku konsensualnego." *Przegląd Sądowy* nr 11-12:88-98.

Dąbkiewicz, Krzysztof. 2016. „Merytoryczne orzekanie sądu pierwszej instancji poza rozprawą główną." *Kwartalnik Sądowy Apelacji Gdańskiej* nr 1:91-118.

Duszka-Jakimko, Hanna, i Monika Haczkowska. 2013. „Konsensualny charakter procedury jako konstytutywna cecha ADR." *Przegląd Prawa i Administracji* nr 94:57-77.

Dziergawka, Anna, i Igor Zgoliński. 2016. „Newralgiczne zmiany w postępowaniu odwoławczym z perspektywy sędziów pierwszej instancji." W *Postępowanie odwoławcze w procesie karnym – u progu nowych wyzwań*, red. Sławomir Steinborn, 191-213. Warszawa: Wolters Kluwer.

Dziergawka, Anna. 2018. „Wnioski o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego." W *Postępowanie przed sądem I instancji w znowelizowanym procesie karnym*, red. Dariusz Kala i Igor Zgoliński, 167-91. Warszawa: Wolters Kluwer.

Dziergawka, Anna. 2021. „Naruszenie prawa do rzetelnego procesu poprzez pozbawienie strony dostępu do sądu drugiej instancji w przypadku złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku przed jego wydaniem – glosa do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 13.12.2018 r., 21497/14, Witkowski przeciwko Polsce." *Europejski Przegląd Sądowy* nr 3:37-43.

Dziergawka, Anna. 2022a. „Alternatywne metody rozwiązywania sporów jako trzecie rozwiązanie oparte na synergii." *ADR Arbitraż i Mediacja* nr 3(59):37-47.

[15] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483.

Dziergawka, Anna. 2022b. „Zmiana wyroku konsensualnego przez sąd odwoławczy." *Monitor Prawniczy* nr 9:458-63.

Fingas, Maciej. 2017. „Zakres rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy w przypadku zaskarżenia przez tzw. stronę prywatną orzeczenia wydanego w trybie konsensualnym." W *Verba volant scripta manent. Proces karny, prawo karne skarbowe i prawo wykroczeń po zmianach z lat 2015-2016. Księga pamiątkowa poświęcona Profesor Monice Zbrojewskiej*, red. Tomasz Grzegorczyk i Radosław Olszewski, 600-608. Warszawa: Wolters Kluwer.

Grzegorczyk, Tomasz. 2014. *Kodeks postępowania karnego. Komentarz.* Warszawa: Kantor Wydawniczy Zakamycze.

Gudowski, Marcin. 2019. „Niedopuszczalne zarzuty apelacyjne a niedopuszczalność apelacji. Analiza krytyczna orzecznictwa i poglądów doktryny na tle art. 447 § 5 k.p.k." *Prokuratura i Prawo* nr 7-8:181-213.

Klonowski, Maciej. 2015. „Zaskarżalność wyroków wydanych w trybach konsensualnych po Nowelizacji 2015." *Internetowy Przegląd Prawniczy TBSP UJ* nr 2(19):31-51.

Klonowski, Maciej. 2018. „Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 27 lipca 2017 r., IV KK 243/17." *Palestra* nr 7-8:137-43.

Kulesza, Cezary. 2005. *Efektywność udziału obrońcy w procesie karnym w perspektywie porównawczej*. Kraków: Kantor Wydawniczy Zakamycze.

Kulesza, Cezary. 2016. „Konsensualizm karnoprocesowy w świetle gwarancji rzetelnego procesu – perspektywa komparatystyczna." W *Prawo obce w doktrynie prawa polskiego*, red. Arkadiusz Wudarski, 431-66. Warszawa: Stowarzyszenie Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej.

Morawski, Lech. 2014. *Zasady wykładni prawa*. Toruń: Dom Organizatora.

Rawls, John. 2013. *Teoria sprawiedliwości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Sakowicz, Andrzej. 2017. *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Wyd. 7. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.

Steinborn, Sławomir. 2005. *Porozumienia w polskim procesie karnym. Skazanie bez rozprawy i dobrowolne poddanie się odpowiedzialności karnej*. Warszawa: Kantor Wydawniczy Zakamycze. Lex el.

Szczęsny, Kamil. 2018. „Zaskarżalność wyroków wydanych w ramach porozumień procesowych – wybrane aspekty." *Białostockie Studia Prawnicze* nr 1:211-23. https://doi.org/10.15290/bsp.2018.23.01.14

Szewczyk, Michał. 2017. „Ograniczenia zakazu reformationis in peius oraz podstaw apelacyjnych w ujęciu art. 434 § 4 k.p.k. i art. 447 § 5 k.p.k." *Prokuratura i Prawo* nr 11:81-104.

Szumiło-Kulczycka, Dobrosława. 2000. „Międzynarodowa konferencja pt. „Porozumienie w procesie karnym w Europie" (Kraków, 20-21 września 1999r.)." *Prokuratura i Prawo* nr 1:157-65.

Świecki, Dariusz. 2018. *Konstrukcja apelacji jako środka odwoławczego w procesie karnym*. Warszawa: Wolters Kluwer.

Świecki, Dariusz. 2019. „Ograniczenie podstaw odwoławczych do wniesienia apelacji w trybach konsensualnych (art. 447 § 5 k.p.k.)." *Przegląd Sądowy* nr 9:23-33.

Waltoś, Stanisław, i Piotr Hofmański. 2013. *Proces karny. Zarys systemu*. Warszawa: Wolters Kluwer.

Waltoś, Stanisław. 1997. „Nowe instytucje w kodeksie postępowania karnego z 1997 roku." *Państwo i Prawo* nr 8:25-40.

Waltoś, Stanisław. 2000. „Porozumienia w europejskim procesie karnym; próba syntetycznego spojrzenia." *Prokuratura i Prawo* nr 1:7-26.

Wąsek-Wiaderek, Małgorzata, 2016. „Wybrane aspekty postępowania odwoławczego w procesie karnym po 1.07.2015 r., w świetle standardów międzynarodowych." W *Postępowanie odwoławcze w procesie karnym – u progu nowych wyzwań*, red. Sławomir Steinborn, 143-62. Warszawa: Wolters Kluwer.

Zbrojewska, Monika. 2002. *Dobrowolne poddanie się karze w kodeksie postępowania karnego*. Białystok: Temida 2.